

Innspill til Statsbudsjettet 2016



Innhold

Innledning.....	2
1.0 Gjør det enklere for forbrukere å ta etiske og klimavennlige valg.....	3
1.1 Transport: Det skal lønne seg å velge miljøriktig	5
1.2 Mat: Billigst med sunn og miljøvennlig mat	7
1.3 En hverdag uten miljøgifter.....	9
1.4 Norge – best på innkjøp!	11
2.0 Investér i framtida!.....	13
2.1 En fossilfri framtid	14
Forslag til uttrekkskriterier for kullselskaper	16
2.2 Framtidens Norge: fra oljenasjon til fornybarasjon	17
2.2 Sykkel – verdt å satse på	19
2.3 Begrens flytrafikken, sats på tog!	21



Innledning

Regjeringen vil føre en ambisiøs nasjonal klimapolitikk med en langsiktig omstilling til et lavutslippssamfunn innen 2050. I statsbudsjettet for 2016 kan regjeringen vise at de mener alvor med sine løfter.

Framtiden i våre hender mener Norge kan bli enda flinkere til å bruke den økonomiske politikken til å styre forbruket i en mer klima- og miljøvennlig retning. Økonomiske insentiver fungerer, og de fungerer aller best når både pisk og gulrot brukes sammen.

I Sundvollen-erklæringen understrekes det at det offentlige har en viktig rolle som pådriver for å utvikle nye miljø- og klimavennlige teknologier, blant annet ved å etterspørre, ta i bruk, og skape et marked for disse løsningene. Framtiden i våre hender håper nå at regjeringen vil følge opp ord med handling, og sørge for at Norge blir best på etisk og miljøvennlig innkjøp.



1.0 Gjør det enklere for forbrukere å ta etiske og klimavennlige valg

Regjeringen kan gjøre det enklere for folk å ta etiske og klima- og miljøvennlige valg. Dette kan både gjøres gjennom skattepolitikk, avgiftspolitik, reguleringer, god informasjon og forbrukerrettede kampanjer.

I regjeringspartienes egne programmer understrekes viktigheten av å legge opp skatte- og avgiftssystemet slik at det koster å forurense og er lønnsomt å opptre miljøvennlig. Grønn skattekommissjon skal legge fram sin rapport høsten 2015, men regjeringen bør allerede i statsbudsjettet for 2016 dra skattepolitikken i en grønnere retning. Regjeringen bør også forsterke arbeidet for å sikre at varer som selges og forbrukes i Norge er produsert i tråd med våre etiske normer og verdier.





LEVELØNN



En tekstilarbeider skal ha råd til:



En lønn det er mulig å leve av er en menneskerett!



www.gitieren.framtiden.no



1.1 Transport: Det skal lønne seg å velge miljøriktig

Hvis du velger å bruke bilen hver dag til arbeidet kan du nyte godt av skattefrie parkeringsplasser. Hvis arbeidsgiver heller ønsker å tilby deg en sykkel til arbeidsreisene, må du skatte av denne goden. De økonomiske insentivene for å velge det mest klimavennlige alternativet er minimale.

Kontrasten er særlig stor på de lange reisestrekningene. I dag kan du fly fra Oslo til Bergen for 299 kr., mens en togbillett for den samme strekningen koster minst 399 kr.

Våre forslag går derfor ut på å bruke økonomiske insentiver til å redusere uønsket og klimaskadelig transport, og øke bruken av ønskelige, klimavennlige transportformer.



Vi foreslår:

- Innfør en miljødifferensiert flyseteavgift. (ny post)
- Innfør momsfritak på elsykkel i en overgangsperiode, til målsetningen om en dobling av sykkelandelen er nådd. (ny post)
- Fjern skattefritaket på parkeringsplass på arbeidsplassen, overfør fordelene til sykkel som tilbys av arbeidsgiver. (ny post)
- Øk satsene for kilometergodtgjørelse for gange og sykkel slik at disse ligger høyere enn for bil.
- Prisjuster og øk veibruksavgiften, diesel må opp på samme nivå som bensin.
- Øk CO₂-avgiften for bensin og diesel opp til 500 kr per tonn Co₂ ekv.



1.2 Mat: Billigst med sunn og miljøvennlig mat

Framtiden i våre hender har regnet ut at hvis alle nordmenn kutter kjøtt en gang i uka, så tilsvarer det å fjerne utslippene fra 200.000 personbiler. Dette er et enkelt klimatiltak som monner, som i tillegg har store helsegevinster.

Vi oppfordrer regjeringen til å inngå et forpliktende samarbeid med matvarebransjen om reduksjon av kjøttinnhold i ferdigmatvarer, á la samarbeidet rundt saltreduksjon. I tillegg må subsidiesystemet i landbruket legges om, slik at det blir mer lønnsomt å dyrke frukt og grønt. Vi foreslår at det settes av midler til forskning på alternative norske proteinkilder til kraftfôr, slik at norske bønder blir mindre avhengig av importert soya som fører til avskoging.



Vi foreslår:

- Innfør full moms på kjøtt, og momsfritak på frukt, grønt og økologiske landbruksvarer (kap. 5521, post 70).
- Øk bevilgningene til Opplysningskontoret for Frukt og Grønt med 60 millioner kroner per år. (kap. 1150, post 70 / 77)
- Gjør kraftfôr basert på soya dyrere (landbruksavtalen)
- Øremerk 500.000 kr til forpliktende samarbeid med næringsliv (ny post)
- Øremerk 2 mill.kr. til forskning på alternative proteinkilder (ny post)



1.3 En hverdag uten miljøgifter

Miljøgifter er, i likhet med klimaendringer og tap av biologisk mangfold, blant de viktigste miljøutfordringene verden står overfor. Utslipp av miljøgifter har alvorlige konsekvenser, både for natur og mennesker. Blant annet er enkelte former for kreft, reproduksjonsskader og arvestoffskader knyttet til eksponering for miljøgifter.

Skal målet om stans i utslippene av prioriterte miljøgifter innen 2020 nås, trengs det en betydelig strengere regulering enn i dag. En del produkter som inneholder prioriterte miljøgifter, ikke minst kosmetikk, har ingen form for miljøregulering eller beskatning i dag. Det bør i større grad gjennomføres stikkprøver og kartlegging av omfanget og utfordringer knyttet til miljøgifter i Norge, og det bør settes av flere midler til uavhengig forskning rundt tematikken.



Vi foreslår:

- En miljøavgift på kosmetikk- og hudpleieprodukter som inneholder prioriterte miljøgifter (ny post).
- Øremerk 1 mill.kr. til å utrede muligheten for å faremerke alle produkter som inneholder prioriterte miljøgifter, for å sikre at de leveres inn som farlig avfall (ny post)
- Øremerk 50 mill.kr. til uavhengig forskning (ny post)
- Øremerk 20 mill.kr. til tilsyn og stikkprøver (ny post)



1.4 Norge – best på innkjøp!

I EU sin 2020-strategi for innovativ bærekraftig vekst, fastslås det at offentlige anskaffelser er et av de viktigste verktøyene vi har for å fremme et bærekraftig marked. Vi håper regjeringen vil være offensive og visjonære på dette området i statsbudsjettet for 2016. Konkrete tiltak kan være å utarbeide en strategi og handlingsplan for etikk og miljø i offentlige innkjøp, samt øke bevilgningen til DIFI til 20 millioner kroner.

Som forbruker er det vanskelig å ta etiske og miljøvennlige valg. Regjeringen bør utrede hvordan lover og forskrifter kan brukes til å stille krav til åpenhet og informasjon knyttet til etikk og miljø i produksjon av varer som selges i Norge.



Vi foreslår:

- Øk bevilgningen til Miljøhensyn i offentlige innkjøp til 20 millioner kroner (kap. 1407, post 21).
- Øremerk 1 mill. kr. til å utvikle handlingsplan og strategi for etikk i offentlige innkjøp (ny post)
- Øremerk 800.000 kr til en utredning om «krav til åpenhet og informasjon om etikk og miljø i produksjonskjeden» (ny post)



2.0 Investér i framtida!

“I have been urging companies like pension funds or insurance companies to reduce their investments in coal and a fossil-fuel based economy to move to renewable sources of energy.”

FNs generalsekretær Ban Ki Moon, ved presentasjon av klimapanelets synteserapport 4.11.2014

Klimaendringene utfordrer oss til å tenke nytt rundt hvordan vi organiserer samfunnet vårt. Alt fra offentlig pensjon og investeringsstrategier, til måten vi reiser fra Nordkapp til Lindesnes på. Framtiden i våre hender vil oppfordre regjeringen til å vise klimaliderskap. Bruk statsbudsjettet for 2016 til å begynne på de endringene og investeringene som klimaet, framtidige generasjoner og framtidens Norge vil takke dere for.



WWW.FOSSILFRI.FRAMTIDEN.NO

Invester i selskaper og fond som
er en del av løsningen,
ikke i framtidig klimakaos.

FOSSILFRIE
PENGER

Framtiden
i våre hender



2.1 En fossilfri framtid

I desember 2015 samles verdens ledere i Paris for å sikre felles målsetninger og tiltak for å hindre en katastrofal global oppvarming på over to grader. I følge IEA må investeringene i fornybar energi og energieffektivisering innen 2020 ligge på 790 milliarder dollar årlig for at vi skal nå dette målet. Det betyr at gårsdagens investeringsstrategier må legges bort. Fossile investeringer må fases ut og det må satses kraftig på fornybar energi og teknologi.

Vi foreslår:

- Øk andelen miljørettede investeringer i SPU til minimum 5%.
- Trekk Statens pensjonsfond utland ut av kullselskaper (se neste side)



Forslag til uttrekkskriterier for kullselskaper

1. Selskaper som har kull som hovedsegment av forretningsmodellen sin

2. Selskaper som produserer mer enn 22 millioner tonn kull årlig

Dette er knyttet til Norges egne utslipp: Norske drivhusgassutslipp utgjør 52.8 millioner tonn årlig, ekvivalenten til utslippene fra produksjonen av 22 millioner tonn.

3. Selskaper som driver eller planlegger å drive kull-til-olje eller kull-til-gass-produksjon

I dag klassifiserer NBIM disse i olje- og gass-sektoren, men hovedaktiviteten deres er knyttet til kull. Kull-til-gass, og kull-til-olje utgjør de mest skadelige og CO₂-intensive delene av kullsektoren.

4. Selskaper som får minst 30 % av inntektene fra kull, eller hvor 30% av energibruken kommer fra kull.

I de bedriftene som ligger under 30% kan man potensielt benytte seg av en aktiv eierskapsstrategi, for å styre energibruken over i fornybare kilder. Det viktigste er å kvitte seg med bedrifter som brenner brunkull (som genererer høyest CO₂-utslipp per enhet elektrisitet), og de som investerer i nye kulldrevne kraftverk.

5. Selskaper med planer om storskala ekspansjon i kullindustrien



2.2 Framtidens Norge: fra oljenasjon til fornybarnasjon

Den siste tidens oljeprisutvikling har gitt mange investorer og arbeidsgivere velbegrunnet frykt for fremtiden. Regjeringen har en unik mulighet til å påvirke utviklingen av arbeidsmarkedet i Norge, og legge til rette for at det Norge skal leve av i fremtiden er bærekraftige og levedyktige løsninger.

Regjeringen bør bruke eierposten Statoil til å utvikle en ny bedriftsstrategi hvor fornybar energi spiller en betydelig større rolle. Regjeringen bør også fortsette økningen av bevilgningene til forskning på fornybar energi og effektiv energibruk, som ENERGIX-programmet til Norges forskningsråd. Ikke minst bør man gradvis fjerne anledningen til skattefradrag for investerings- og letevirkosomhet i olje- og gassektoren, for slik å vri investeringer til nye, fornybare næringer.



Vi foreslår:

- At regjeringen utøver aktivt eierskap i Statoil og utvikler bedriftsstrategien til å være i tråd med verdens behov for fornybar energi.
- Øk bevilgningen til ENERGIX-programmet til Norges forskningsråd, med 50 mill. kr. (kap 1830, post 50)
- Avvikle den statlige ordningen med letesubsidier.
- Ikke utlys nye konsesjonsrunder på norsk sokkel.



2.2 Sykkel – verdt å satse på

Stortinget ønsker å doble sykkelandelen og bygge 750 km statlige gang- og sykkelveier (NTP 2014-2023). Det er en god start; vi vet at klimaeffekten av å doble sykkelandelen tilsvarer innfasing av 100 000 elbiler og at tiltaket vil være svært samfunnsøkonomisk lønnsomt. Derfor er det vanskelig å forstå hvorfor sykkelmålene i Nasjonal transportplan ikke har blitt fulgt opp.

I kommende statsbudsjett må det bevilges nok til sykkelinfrastruktur til å ta igjen etterslepet i NTP. Belønningsordningen for sykkel er et godt initiativ, men denne potten må økes til minimum 200 millioner årlig.



Vi foreslår:

- Ta igjen etterslepet på utbygging av gang og sykkelveier, slik at de samsvarer med planene i NTP (kap.1320, post. 30).
- Øk belønningsordningen for sykkel til 200 millioner årlig (kap. 1320, post 63).
- Sett av 10 mill. kr til et nasjonalt sykkelmotorveiprojekt, for å utrede muligheten til å bygge dedikerte, flerfelts sykkelveier rundt de store byene (ny post).



2.3 Begrens flytrafikken, sats på tog!

Mens Statens vegvesen planlegger trafikkbegrensende tiltak for veitrafikken, planlegger Avinor for en enorm trafikk- og utslippsvekst i flytrafikken fram mot 2030. Sannsynligvis vil flytrafikken innlemmes i nasjonal utslippsstatistikk på sikt. Hvilke sektorer skal da bære kostnaden ved å kutte utslipp? Vi mener Avinor må planlegge og iverksette trafikkbegrensende tiltak.

Effektive togforbindelser mellom de store byene i Norge er et reelt alternativ på de mest trafikkerte innenriks flyrutene, og kan bli et transportalternativ til byer i Sverige og Danmark. Utslippsøkningen på langdistanserutene i Norge, enten det gjelder veitrafikk, fly eller tog må sees i en helhet. Investeringsnivået i tog må økes på bekostning av investeringer i vei og infrastruktur for fly for å få ønsket utvikling med utslippskutt i samferdselssektoren.



Vi foreslår:

- InterCity-utbyggingen må fullfinansieres i tråd med faglige anbefalinger fra Jernbaneverket slik at den står ferdig 10-13 år fra oppstart (kap.1350, post 31).
- Utrednings- og planarbeid må settes i gang for fjernstrekningene mellom de store byene i Sør-Norge og til Gøteborg og Stockholm.
- Bymiljøavtalene og supplerende statlig finansiering til kollektivtiltak i byene må følges opp minimum tilsvarende målsetningene i NTP 2014-2023 (kap. 1330, post 61).
- Vedlikeholdsinnsatsen på jernbanenettet løftes opp på faglig anbefalt nivå fra transportetatene i sitt forslag til NTP 2014-2023 (kap.1350, post 23).





Framtiden

i våre hender

Framtiden i våre hender arbeider for etisk forsvarlig og miljøvennlig forbruk, og en rettferdig fordeling av jordas ressurser. Vi er Norges største medlemsbaserte miljøorganisasjon, med over 24.000 betalende medlemmer, og 20 lokallag med frivillige over hele landet.

Leder: Arild Hermstad **Kontakt:** arild@framtiden.no

www.framtiden.no

